

Welkom in natuurgebied Hengelhoef

Natuurgebied en bezoekerscentrum Hengelhoef liggen langs de vallei van de Roosterbeek. Ontdek al wandelend de eeuwenoude historiek en beleef met volle teugen de verscheidenheid aan landschappen.

de familie Wittouck. Van de Middeleeuwse gebouwen is niets overgebleven door een brand rond 1900. Het huidige kasteelcomplex werd in 1903 opgetrokken door baron Fernand de Beeckman en zijn echtgenote Emilie Wittouck. Na het overlijden van barones Wittouck (1947) wisselt het domein een aantal keer van eigenaar. Uiteindelijk baatte de vzw Gezondheidszorg er veertig jaar een centrum voor sociaal toerisme uit. Rond de millenniumwisseling was het weer tijd voor verandering. Het domein werd over enkele nieuwe eigenaars verdeeld en één daarvan is Limburgs Landschap vzw.

1 Eerst even naar binnen

Vlakbij de parking ligt bezoekerscentrum Hengelhoef van Limburgs Landschap vzw. Het is een gerenoveerd Kempisch vakwerkhoevetje uit de 19de eeuw. In deze voormalige boswachterswoning kan je terecht voor informatie over de natuur in het algemeen en de heide in het bijzonder.

2 Stempels

Limburgs Landschap vzw is niet de eerste beheerder van natuurgebied Hengelhoef. In 1139 schonk graaf Godefridus van Namen een stuk grond in Hengelo (de oudste bekende naam van Hengelhoef) aan de Norbertijnenabdij van Floreffe. De Norbertijnen legden zich toe op gebed en de ontginning van gronden voor landbouw. De kweek van vee leverde mest om de schrale grond van akkers, boomgaarden en moestuinen te verrijken. Hengelhoef wist echter niet uit te groeien tot een zelfstandige abdij. Bovendien konden de kloosterorden hun enorme hoeveelheden grond niet zelf bewerken en verpachtten ze hun grond. In de 18de eeuw breken andere tijden aan. Het decreet van Maria-Theresia bepaalde dat niet bebouwde abdijgronden verkocht moesten worden. En nog later, tijdens de Franse revolutie, werden alle abdijbezittingen simpelweg aangeslagen en als zwart goed verkocht. Zo kwam Hengelhoef in het bezit van

3 De beuk erin

Hoewel het grootste gedeelte van Hengelhoef uit aangeplante dennen bestaat, ontwikkelt zich ook loofbos. Door dunning in combinatie met de spontane verjonging, ontstaat een gemengd bos met beuk, ruwe berk, zomereik en Amerikaanse eik.

HS HOLIDAY SUITES.be
VAKANTIEPARK HOLIDAY SUITES HOUTHALLEN-HELCHTEREN
 +32 (0)2 588 03 03

KORTINGSCODE HSHH5
€5 EXTRA KORTING

4 Van de bovenste plank

In het bos creëert de Roosterbeek een moerassige toestand waar nauwelijks doorkomen aan is. Via het plankenpad kan je toch de vallei van de Roosterbeek verkennen. De dode bomen die te zien zijn, lieten het leven door de vernatting. Andere boomsoorten, zoals de zwarte els en wilg, zijn wel dan weer wel goed aangepast aan een situatie waarbij ze grote delen van het jaar 'natte voeten' hebben. Voor de amfibieën werd een bestaande verlande pool geruimd.

5 De Roosterbeek

De Roosterbeek stroomt langs de vijvers, tussen de hooi- en weilanden het bos in. Door de aanleg van de waterzuivering zijn zowel het beboste valleideel, als de graslanden veel natter geworden. Daardoor waren ze moeilijker te maaien en maakten de dotterbloemen plaats voor natte ruigte soorten zoals kattenstaart en rietgras. Om de graslanden in hun oude glorie te herstellen, werden de bestaande sloten weer opgeschoond, zodat het teveel aan water weg kon en maaien weer mogelijk werd. Langs de Roosterbeek komen een aantal soorten libellen voor die hun eitjes enkel in zuurstofrijk stromend water af zetten. De kwetsbare beekoeverlibel is er één van, maar ook de bedreigde bosbeekjuffer verdient een vermelding.

6 Met vrucht geslaagd

De hoogstamboomgaarden vlakbij het bezoekerscentrum zijn vrij jong. Op de Ferraris kaart (1780) zijn ze nog niet terug te vinden. De huidige boomgaarden beslaan een kleine tien hectare. Omdat de oppervlakte aan hoogstamboomgaarden in Vlaanderen voortdurend afneemt, wil Limburgs Landschap vzw ze in Hengelhoef behouden en in ere herstellen. Zo werden jonge hoogstambomen aangeplant. Hoogstammige fruitbomen, en dan zeker de streekgebonden rassen, hebben het voordeel dat ze sterker zijn en minder bestrijdingsmiddelen vragen dan de handige maar zeer plaaggevoelige laagstamplantages. Bovendien bieden ze meer woonruimte en een rijk gedekte tafel voor allerlei vogels en kleine zoogdieren.

7 Hoog en droog

Evenwijdig met de Roosterbeek loopt een smalle duingordel die ongeveer vijf meter boven de omgeving uitsteekt. Door de bossen is dat vanop enige afstand nauwelijks te zien. Als wandelaar voel je het hoogteverschil wel! Ook buiten de duinrij zijn her en der in het natuurgebied nog duintjes te zien. Net zoals bij kustduinen het geval is, zijn landduinen ontstaan doordat de overheersende westenwind tijdens droge perioden het naakte zand van drooggevallen beek- of rivierbeddingen wegblijes en een eind verder weer ophoopte. Op een van de duintoppen liet de vrome familie de Beeckman de Vieusart-Wittouck een kapel bouwen, opgedragen aan de Moeder Gods.

Hengelhoef is een van de topplekken in De Wijers. De Wijers is een uniek gebied met meer dan 1000 vijvers. De regio strekt zich uit over Diepenbeek, Genk, Hasselt, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, Lummen en Zonhoven. Meer informatie over het gebied en wandelmogelijkheden vind je terug op: www.dewijers.be

Foto's: Robert Delbroek, Patricia Willems, Veerle Cielen, Jean Van Hamel | Derde editie, druk 2018.

Limburgs Landschap vzw
 Domherenhuis | Dekenstraat 39 | 3550 Heusden- Zolder
 T +32(0)11 53 02 50 | www.limburgs-landschap.be

Op stap

In natuurgebied Hengelhoef lopen drie bewegwijzerde wandelroutes:

- Groene route (2,7 km)
- Blauwe route (6,8 km)

Vertrekpunt: parking bezoekerscentrum Hengelhoef, Hengelhoefdreef 6, 3530 Houthalen-Helchteren

Stevige schoenen of laarzen zijn aangeraden. Honden zijn welkom, maar steeds kort aangelijnd. Loslopende honden veroorzaken stress bij het wild en de grazers in het gebied.

Meer natuur in Limburg?!

Natuurvereniging Limburgs Landschap vzw wil zoveel mogelijk Limburgse natuur behouden voor de toekomst. Dit doen we door de aankoop en het aangepast beheren van gebieden.

We beschermen niet enkel wat rest, maar herstellen ook wat verloren ging en ontwikkelen nieuwe natuur. Door rekening te houden met de draagkracht van de natuur, zijn niet alle plekjeven toegankelijk, maar krijgen ze zo wel de kans om zich te ontwikkelen!

Ook gedreven door natuur? Word lid!

Dat kan al door 15 euro (20 euro voor Nederland) over te schrijven op rekeningnummer BE 28 4564 0220 0120 van Limburgs Landschap vzw. Je ontvangt van ons dan een leuk welkomstpakket en krijgt viermaal per jaar 'Limburgs Landschap magazine' in je bus. Als lid neem je gratis deel aan alle wandelingen en krijg je korting op bepaalde activiteiten, cursussen of producten. Voor meer info:

www.limburgs-landschap.be

gedreven door natuur

8 Open water

Behalve het stromend water van de Roosterbeek en de drassige gronden in haar vallei, omvat het natuurgebied Hengelhoef enkele indrukwekkende waterpartijen. Ze danken hun ontstaan aan twee historische factoren. De oudste plassen – die al op de Ferraris kaarten te zien zijn – hebben we te danken aan de Norbertijnen. Zij groeven stukken broekland, onder meer langs de Roosterbeek, uit tot vijvers om er vis te kweken. In een recenter verleden kwamen er nog vijvers bij voor de mijnindustrie, onder andere in het nabijgelegen Zwartberg. Deze waterpartijen deden dienst als bezinkingsbekkens.

Op termijn wil Limburgs Landschap vzw de Halvijvers natuurlijker inrichten. Zo kan er een mooie oevervegetatie tot ontwikkeling komen, die interessant is als broedplaats voor water- en rietvogels en als paaiplaats voor vissen.

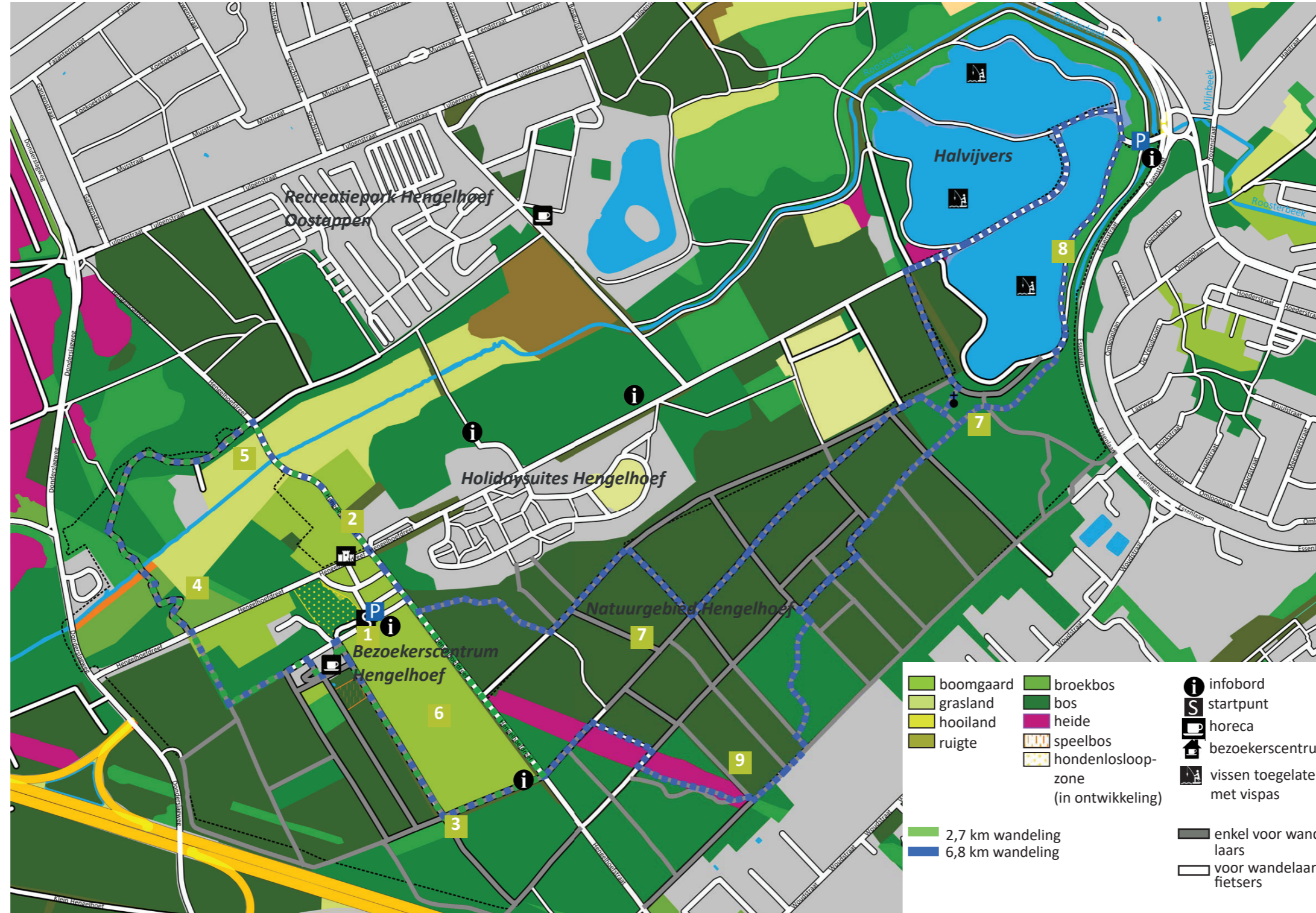

Levendbarende hagedis

9 Van heide naar bos... en terug?

Hengelhoef is niet altijd een bosrijk gebied geweest. De oudste bosgedeelten zouden aangeplant zijn tussen 1780 en 1830. Bewijs hiervan leveren de jongere dennenbossen met typische heidesoorten zoals heide en blauwe bosbes. De overheersing van naaldbos weerspiegelt zich in de vogelbevolking, met soorten zoals bosuil, kuifmees en goudhaantje. Ze hebben een voorkeur voor naaldbos, net als de kruisbek, die met zijn speciaal gevormde snavel de voedzame zaden uit de denappels peutert.

Onder de hoogspanningslijnen zijn de bomen gekapt zodat de takken niet in de leidingen verward geraken. Door plagwerken zijn nieuwe kleine plekken met droge heide ontstaan. Grote, aaneengesloten heidevelden zijn niet meer mogelijk en met de nabij gelegen heidegebieden van De Teut en Ten Haagdoornheide hoeft dat ook niet. Door de heideterreintjes open te houden ontstaat een grote biodiversiteit aan vlinders en sprinkhanen. De veldkrekel, blauwvleugelsprinkhaan en het zwart wekkertje hebben hun weg al naar deze 'nieuwe heide' gevonden.

Hengelhoef

Beleef een stukje van De Wijers

Houthalen - Helchteren Genk